

ข้อเท็จจริง เกี่ยวกับการปฏิรูปการปกครองในประเทศไทย เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549

บทนำ

หลังจากที่สังคมไทยได้ผ่านประสบการณ์ในการก้าวไปตามเส้นทางของกระบวนการประชาธิปไตยมานานกว่าเจ็ดสิบปี กล่าวได้ว่าประชาชนชาวไทยมีความเข้าใจและเรียนรู้ความหมาย รูปแบบ ตลอดจนหลักการอันเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตยยิ่งขึ้นเป็นลำดับ แม้บางช่วงเวลาจะเป็นการเรียนรู้ที่เจ็บปวดและมีราคาแพง แต่ก็เป็นการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญแก่การก้าวตามวิถีของกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยที่แท้จริงและถูกต้อง โดยไม่ยึดว่าประชาธิปไตยจะต้องมีกลไกหรือรูปแบบอันเป็นเปลือกนอกเท่านั้นเป็นพอ แต่คำนึงถึงเนื้อหาสาระที่เป็นจริงอีกด้วย ในช่วงที่ผ่านมามีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองของไทยเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลส่งผลต่อกันและกัน ผู้ครองอำนาจทางเศรษฐกิจบางคนมักจะมีช่องทางได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองด้วย และกลับกันคือผู้ครองอำนาจทางการเมืองบางคนในบางยุคสมัยมักจะกำหนดนโยบายเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเฉพาะกลุ่มและพวกพ้องเป็นหลัก มากกว่าเพื่อผลประโยชน์ของคนในชาติโดยรวม ดังนั้นจึงพบว่า หลายครั้งที่การเลือกตั้งกลายเป็นเครื่องมือรับใช้กลุ่มอำนาจทางเศรษฐกิจเพื่อสืบทอดอำนาจทางการเมือง และสร้างความชอบธรรมจากคำว่าประชาธิปไตยหรือคำว่าเลือกตั้ง โดยอ้างถึงกระบวนการที่ใช้สิทธิพลทางการเมืองและการใช้อำนาจรัฐเข้าครอบงำเพื่อเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ตลอดจนอ้างถึงปริมาณของผู้สนับสนุนมาสร้างความชอบธรรม ทำให้นึกถึงพระราชปณิธานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ที่เคยทรงอุปมาไว้อย่างแยบคายว่า "กำหมัดคือยุติธรรมจงจำไว้ ใครหมัดใหญ่ได้เปรียบเปรียบเที่ยวเกลอ"

ในสถานการณ์ที่การบริหารประเทศด้วยการใช้เครื่องมือและกลไกตามระบอบประชาธิปไตยคลาญเคลื่อนไปจากหลักการที่แท้จริงโดยขาดธรรมาภิบาล ผู้บริหารที่ใช้อำนาจ ซึ่งได้มาจากกระบวนการเลือกตั้งที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม มักจะนำไปสู่การแตกแยกเป็นฝักเป็นฝ่ายโดยง่าย ทั้งผู้มีอำนาจนั้นมักจะไม่พยายามประสานความแตกต่าง หากจะตอกย้ำขยายช่องว่าง ทำให้เกิดการแตกความสามัคคีของคนในชาติ และมีแนวโน้มที่จะเผชิญหน้ากันด้วยความรุนแรงของกลุ่มที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันตั้งที่เรียกยุทธวิธีนี้ว่า "แบ่งแยกแล้วปกครอง" (divide and rule) สภาพเช่นนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อสถาบันสำคัญทั้งหลายของชาติ เพราะจะทำให้ถึงจุดที่กลไกประชาธิปไตยเดิมไม่เหลือทางเลือกอื่นใดให้กับสังคมไทยอีกต่อไป อันจะเป็นอันตรายต่อระบอบประชาธิปไตยอย่างยิ่ง

การพัฒนาประชาธิปไตยของไทยเพื่อให้ก้าวไปสู่เนื้อหาประชาธิปไตยอย่างแท้จริง จึงเสี่ยงไม่พ้นการที่จะต้องเข้าระงับยับยั้งและเปลี่ยนแปลงแก้ไข ตลอดจนเยียวยาเพื่อให้ทุกอย่างกลับมาสู่ร่องรอยปกติตามขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และความรู้สึกร่วมกันของประชาชนชาวไทย กระบวนการนี้อาจเรียกว่า "การปฏิรูปการเมืองการปกครอง" เหตุการณ์ดังกล่าวแม้สาธารณชนในระดับสากลและภายในประเทศบางส่วนจะมองว่าเป็นการทำให้ระบอบประชาธิปไตยชะงักงัน หรือที่คำพังเพยไทยเรียกว่า "ถอยหลังเข้าคลอง" แต่คนส่วนหนึ่งในประเทศและนักวิชาการไม่น้อยที่ปรารถนาว่า "บางครั้งก็ต้องจำยอมเสียอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต" "ชะลอกลไกหรือพิชการไว้ก่อน เพื่อรักษาหลักการ" บางคนกล่าวว่า "ประชาธิปไตยของไทยถูกกัดกร่อนทำลายไปก่อนหน้านี้แล้ว" และบางคนถึงกับอุปมาว่า "ถอยหลังเข้าคลองยังดีกว่าเดินไปข้างหน้าแล้วจมน้ำตาย" ภายหลังการปฏิรูป จึงต้องให้ความสำคัญแก่พัฒนาการเพื่อให้ประเทศไทยเป็นสังคมที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยที่ทั้งรูปแบบและสาระแห่งการปกครองนั้นสามารถตอบสนองคุณค่า (value) ที่สำคัญของสังคมและยังประโยชน์สุขต่อประชาชนทุกระดับได้

เหตุการณ์สำคัญที่เป็นชนวนนำไปสู่การปฏิรูป

ตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลที่เพิ่งถูกยึดอำนาจไป ได้ถูกเพ่งเล็งจากสังคมอย่างหนัก และถูกกล่าวหาด้วยความเคลือบแคลงสงสัยมาตลอดว่า ได้พยายามผูกขาดอำนาจทำลายระบบการตรวจสอบถ่วงดุล โดยการแทรกแซงครอบงำองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญและการแต่งตั้งบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งสำคัญในองค์กรอิสระ ส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนคุกคามและแทรกแซงสื่อมวลชน รวมทั้งมีการดำเนินคดีในทางทุจริต/ฉ้อราษฎร์บังหลวง และมีผลประโยชน์ทับซ้อนอย่างกว้างขวาง ซึ่งอาจสรุปข้อกล่าวหาที่ค้างคาใจประชาชนในกรณีสำคัญได้ดังนี้

- การทุจริต/ผลประโยชน์ทับซ้อน
- การแปลงค่าสัมปทานโทรศัพท์มือถือให้เป็นภาษีสรรพสามิต
- การแปลงธุรกิจดาวเทียมให้เป็นธุรกิจที่ได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
- การก่อสร้างสนามบินสุวรรณภูมิและกรณีเครื่องตรวจวัดระเบิด CTX
- โครงการก่อสร้างรถไฟฟฟ้า Airport Link

- การพยายามแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่ไม่โปร่งใส
- กรณีการครอบงำกิจการโทรทัศน์เสรี
- การใช้อำนาจในทางมิชอบ
- การแต่งตั้งเครือญาติ/คนใกล้ชิดดำรงตำแหน่งข้าราชการระดับสูง
- การใช้วิธีการงบประมาณที่ไม่ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา เพื่อผลประโยชน์ในการสร้างคะแนนนิยมต่อรัฐบาล
  - การใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการเจรจากับต่างประเทศเพื่อเอื้อต่อประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง (กรณีการปล่อยเงินกู้ของธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย)
  - การใช้อำนาจทางกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และกรมสรรพากร ในการตรวจสอบสถานะทางการเงินของผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล
  - การละเมิดจริยธรรม/คุณธรรมของผู้นำประเทศ
  - การขายสัมปทานดาวเทียมและสถานีโทรทัศน์ให้แก่ต่างชาติ
  - การซื้อขายหุ้นของบุคคลในครอบครัวโดยไม่เสียภาษี
  - การแทรกแซงระบบการตรวจสอบทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ
  - การครอบงำวุฒิสภาซึ่งมีอำนาจในการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญต่างๆ และการตรวจสอบการดำเนินการของฝ่ายบริหาร
  - การแทรกแซงการแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน
  - ข้อผิดพลาดเชิงนโยบายที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิเสรีภาพ
  - กรณีขาดัดตอนหรือทำวิสามัญฆาตกรรมในคดียาเสพติด โดยมีผู้ถูกสังหารเป็นอันมาก
  - การบริหารจัดการในเชิงนโยบายที่ผิดพลาดและไม่ชอบธรรมในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งแม้จะใช้เวลายาวนาน แต่ก็ไม่ทุเลาเบาบางลง
  - การบ่อนทำลายความสามัคคีของคนในชาติและการเผชิญหน้าที่เสี่ยงต่อการใช้ความรุนแรง
  - การปิดกั้นข้อมูลข่าวสารของกลุ่มที่จะตรวจสอบรัฐบาลหรือตัวนายกรัฐมนตรีเอง และเปิดเผยเฉพาะข้อมูลที่คัดสรรแล้ว ทำให้ประชาชนไม่สามารถรับทราบความจริงทั้งหมด
  - การจัดตั้งกลุ่มคนสนับสนุนเพื่อตอบโต้และมุ่งหวังให้เกิดการเผชิญหน้าที่เสี่ยงต่อการใช้ความรุนแรงกับกลุ่มผู้ต่อต้านรัฐบาลโดยสันติ ความพยายามในการหาทางออกเพื่อให้มีการแก้ไขในระบบ
  - การชุมนุมประท้วงโดยสันติวิธีและปราศจากอาวุธ
  - การให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อหาทางออกโดยบุคคลหลายฝ่ายที่ได้รับการยอมรับจากสังคม
  - บทบาทของศาลในการฝ่าทางตันทางการเมือง (ตุลาการภิวัตน์) เนื่องจากการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญไม่ได้ผล (คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2549 ที่ให้การเลือกตั้งวันที่ 2 เมษายน 2549 เป็นโมฆะ รวมทั้งคำพิพากษาของศาลอาญาเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2549 ที่ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความผิดเนื่องจากการใช้อำนาจโดยไม่ชอบในการจัดการเลือกตั้งวันที่ 2 เมษายน 2549)
  - พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่คณะผู้พิพากษาศาลปกครองสูงสุด และคณะผู้พิพากษาศาลฎีกาบางส่วน เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2549

สภาพทางการเมืองก่อน 19 กันยายน 2549

ก่อนที่จะทั่วโลกจะได้เห็นภาพของทหารถือปืนพร้อมกับรถถังประจำตามจุดสำคัญต่างๆ ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งถือกันว่าเป็นภาพของสถานการณ์ความไม่ปกติอย่างร้ายแรง สำหรับสังคมประชาธิปไตยทั่วไป แต่สำหรับประชาชนไทยแล้วต่างก็ได้เห็นหลายภาพหลายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ซึ่งแสดงถึงความไม่ปกติและสื่อเคำถึงการเผชิญหน้ากันด้วยความรุนแรงระหว่างคนในชาติ

การเลือกตั้งที่ผ่านมาเปรียบเสมือนภาพสะท้อนของการบรรลุถึง "รูปแบบ" ของการปกครองแบบประชาธิปไตย เมื่อประชาชนได้รับ "โอกาส" ในการเลือกตั้ง การได้รับเสียงสนับสนุนในการเลือกตั้งจำนวนมากให้เข้ามาเป็นรัฐบาลในรอบที่สอง เมื่อมองอย่างผิวเผินดูเหมือนเป็นการแสดงให้เห็นความพึงพอใจของประชาชนต่อความสำเร็จในการบริหารประเทศในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ในช่วงหลังของการบริหารประเทศรอบแรกมาจนถึงหัวเดือนกันยายน 2549 เริ่มมีเสียงจากประชาชนที่แสดงถึงความสงสัยและไม่พอใจในการบริหารประเทศของรัฐบาลมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการเล่นพรรคเล่นพวกและแสวงประโยชน์ให้กับพวกพ้องและบริวารอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การแต่งตั้งเพื่อนและเครือญาติให้ดำรงตำแหน่งระดับสูงในระบบราชการ ในขณะที่องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญถูกทำให้อ่อนแอเกินกว่าจะป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวงที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางได้ ดังจะเห็นได้จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับ คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และองค์กรหลักๆ อีกหลายองค์กร ที่สำคัญอย่างยิ่งคือไม่มีพื้นที่เหลือให้สำหรับกลไกการตรวจสอบโดยรัฐสภาอย่างมีประสิทธิภาพตามระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ผลการสำรวจประชามติของสำนักต่างๆ แสดงถึงการเสื่อมความนิยมในรัฐบาลมาเป็นลำดับ ภาพสะท้อนดังกล่าวยังเห็นได้จากการออกมาวิพากษ์วิจารณ์ของนักวิชาการ NGOs และสื่อมวลชน ความไม่พอใจที่สะสมเพิ่มพูนจนกลายมาเป็นการรณรงค์ต่อต้านรัฐบาลอย่างเปิดเผยทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด จนนำไปสู่การยุบสภาเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2549 ท่ามกลางเสียงเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญหรือร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพื่อแก้ไขจุดอ่อนเดิมที่ทำให้กลไกการคานอำนาจและการติดตามตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลไม่เข้มแข็งเพียงพอ

การดำเนินนโยบายความมั่นคงของรัฐบาล มีความผิดพลาดอันเกิดจากความไม่เข้าใจปัญหาและการไม่ยอมรับฟังความเห็นของสังคม ทั้งมีเจตนาใช้อำนาจรัฐจัดการกับปัญหาที่ปลายเหตุด้วยวิธีการที่รุนแรงและจนถูกกล่าวหาว่า ไม่เป็นไปตามกฎหมายและหลักนิติธรรม โดยเฉพาะกรณีการแก้ไขปัญหาสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ และกรณีการปราบปรามยาเสพติดที่ส่งผลให้ความรุนแรงขยายตัวและเกิดเหตุการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนหลายต่อหลายครั้งจนเป็นที่เสื่อมเสียต่อภาพพจน์ของประเทศ

ประเด็นสำคัญอันเป็นที่คลางแคลงใจอย่างยิ่งและส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติที่เป็นรูปธรรมคือ การกล่าวหาว่าผู้นำประเทศได้อาศัยช่องว่างทางกฎหมายและใช้อำนาจทางการบริหารแสวงประโยชน์ทุกด้านให้ตนเองและญาติมิตร ทั้งที่ผู้นำประเทศน่าจะเป็นเสาหลักในการบริหารแบบมีธรรมาภิบาลและแก้ไขช่องว่างทางกฎหมายที่เอื้อต่อการแสวงประโยชน์โดยมิชอบ ทำให้ศรัทธาของประชาชนต่อผู้บริหารประเทศลดลงอย่างต่อเนื่อง การยึดอำนาจ 19 กันยายน และสามสิบวันต่อมา

เมื่อเวลาพลบค่ำของวันอังคารที่ 19 กันยายน 2549 ประชาชนที่เลิกงานและสัญจรอยู่บนท้องถนนในกรุงเทพมหานครสังเกตเห็นความเคลื่อนไหวบางอย่างที่ผิดปกติ เช่น มีการเคลื่อนย้ายกำลังทหารบางส่วน รถถังเคลื่อนมาจอดตามจุดต่างๆ เช่น หน้าทำเนียบรัฐบาล ลานพระบรมรูปทรงม้า และถนนราชดำเนินกลางอันเป็นถนนสายหลักที่ตั้งของส่วนราชการหลายแห่ง ประชาชนหลายคนโบกมือให้ทหารตามสี่แยกและที่ยืนอยู่หน้ารถถังทหารเหล่านั้นยิ้มให้ บางคนโบกมือตอบ ความเคลื่อนไหวเริ่มผิดสังเกตมากขึ้นเมื่อสถานีวิทยุโทรทัศน์บางแห่งดอกรอกอากาศแพร่ภาพรายการปกติ หันมาแพร่ภาพพระราชกรณียกิจเปิดเพลงมาร์ช เพลงปลุกใจ และเพลงพระราชนิพนธ์ต่อเนื่องกัน

ตั้งแต่เวลาประมาณ 21.00 น. เริ่มมีการอ่านประกาศ คำสั่ง และแถลงการณ์ของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สรุปความได้ว่า บัดนี้ คณะดังกล่าวซึ่งประกอบด้วยผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ได้ยึดอำนาจการปกครองเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 วุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี และศาลรัฐธรรมนูญเป็นอันสิ้นสุดลง ส่วนคณะองคมนตรี และศาลอื่นๆ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ให้ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร บรรดากฎหมายต่างๆ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไป เว้นแต่จะมีประกาศให้ยกเลิกหรือลดใช้บางส่วน ให้ทหารและตำรวจไปรายงานตัว ณ ด่านสังกัด ส่วนหัวหน้าส่วนราชการฝ่ายพลเรือนไปรายงานตัวต่อหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในกรณีที่อยู่ต่างจังหวัด ให้รายงานตัวต่อแม่ทัพภาคให้ปลัดกระทรวงต่างๆ ซึ่งเป็นข้าราชการประจำ เป็นผู้ใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงไปพลางก่อน ขออย่าให้ผู้ใช้งบประมาณ ขาวนา ขาวไร่ เคลื่อนไหวเรียกร้องหรือก่อความไม่สงบเรียบร้อย ห้ามมั่วสุมประชุมทางการเมืองตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป พรรคการเมืองต่างๆ ยังคงมีอยู่ แต่ให้งดการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองไว้ก่อน ห้ามกักตุนสินค้าหรือขึ้นราคาสินค้าทุกประเภท และได้เรียกร้องให้ประชาชนร่วมแรงร่วมใจกันฟื้นฟูชาติบ้านเมือง ฟื้นฟูความสามัคคี นำความสงบสุขกลับคืนสู่ประเทศชาติ พร้อมกันนี้ก็ยืนยันว่า จะยึดมั่นในกฎบัตรสหประชาชาติ และพันธกรณีตามสนธิสัญญาหรือข้อตกลงที่ทำไว้กับนานาประเทศภายใต้หลักเกณฑ์แห่งความเสมอภาคโดยเคร่งครัด รวมทั้งจะส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่มีอยู่กับต่างประเทศ ตลอดจนให้การคุ้มครองชาวต่างประเทศ คณะทูตานุทูตกงสุล สถานเอกอัครราชทูต และองค์การระหว่างประเทศที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย

เพื่อเป็นการยุติความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่ไม่จำเป็นและเพื่อป้องกันมิให้เกิดภาวะแทรกซ้อนหรือจกฉวยโอกาสไม่ว่าจากฝ่ายใด ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในการชักชวนความเข้าใจในวิถีปฏิบัติเรื่องต่างๆ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจึงมีคำสั่งให้วันพุธที่ 20 กันยายน 2549 เป็นวันหยุดราชการ ต่อมาได้มีการออกประกาศและคำสั่งอีกหลายฉบับเพื่อจัดระเบียบการปกครองในช่วงเวลาที่เกิดช่องว่าง ไม่มีรัฐสภา และไม่มีรัฐบาลบริหารราชการแผ่นดิน โดยยึดหลักฟังปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่าที่จำเป็น เพียง 12 วัน หลังการยึดอำนาจ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 แทนรัฐธรรมนูญที่ถูกยกเลิกไป ในวันที่ 1 ตุลาคมเดียวกันนั่นเอง และปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขก็ได้สลายตัวไปทำหน้าที่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่จำกัดเฉพาะเรื่องทางพิธีการที่

รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวกำหนด โดยไม่มีอำนาจในการออกกฎหมาย อำนาจในการบริหารประเทศ และ อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยคดีแต่อย่างใด รวมทั้งไม่มีอำนาจสั่งใช้มาตรการพิเศษเด็ดขาดใดๆ ดังที่เคย รู้จักในนามของ "มาตรา 17" เพื่อระงับยับยั้งภัยอันตรายที่อาจมีมา อันเป็นอำนาจพิเศษที่เคยปรากฏใน รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวภายหลังการยึดอำนาจทุกฉบับที่ผ่านมาในรอบเกือบห้าสิบปี

นอกจากนั้น ในวันเดียวกัน ก็ได้มีประกาศพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารสูงสุด วัย 64 ปี ผู้มีชื่อเสียงเกียรติคุณเป็นที่ยอมรับในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว การดำเนินชีวิตที่ประหยัด เรียบง่าย ความสนใจในธรรมชาติและการเล่นกีฬา มาใช้ในการดำเนินชีวิตขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 24 ตามคำกราบบังคมทูลขอของประธานคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ ต่อมา นายกรัฐมนตรีได้เลือกสรรผู้มีความรู้ความสามารถอีก 26 คน เสด็จดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีโดยเป็นพลเรือนทั้งหมด ประกอบด้วยผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งสำคัญในภาครัฐ เช่น ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ปลัดกระทรวง เอกอัครราชทูต อธิการบดีมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศ ประธานศาลฎีกา อธิบดี อาจารย์ ส่วนที่เป็นภาคเอกชนก็ล้วนแต่ประสบความสำเร็จทางธุรกิจและมีประสบการณ์ในด้านรัฐสภาหรือการบริหารราชการแผ่นดินมาบ้างแล้ว และที่เป็นอดีตข้าราชการทหารมี เพียง 2 คน

เมื่อเสร็จภารกิจด้านการวางโครงสร้างการบริหารประเทศในด้านบริหาร ก็ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ รวม 242 คน จากบุคคลหลากหลายสาขาอาชีพ หลากหลายความรู้ และหลากหลายภูมิภาค เช่น นักวิชาการผู้ทำงานด้านสังคม นักต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพ ผู้เคยทำงานด้านการเมือง การบริหารตุลาการ ข้าราชการตำรวจ ทหาร พลเรือน นักธุรกิจ นายธนาคาร เกษตรกร ผู้ใช้แรงงาน สื่อมวลชนแขนงต่างๆ นักการศาสนา แพทย์ ครู ทนายความ คนพิการ ศิลปิน เป็นต้น เพื่อทำหน้าที่ออกกฎหมายในรูปของพระราชบัญญัติ ควบคุมการทำงานของรัฐบาล โดยการตั้งกระทู้ถาม และเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินแก่ รัฐบาล ตลอดจนเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญจัดทำขึ้น เพื่อประกอบการพิจารณาในการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติม

ในด้านตุลาการ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร ยังคงทำหน้าที่ต่อไปตามปกติ และแม้ในช่วงเวลาที่ควรเป็นช่องว่างเช่นนี้ ผู้เกี่ยวข้องยังคงสามารถฟ้องร้องหรือนำคดีไปฟ้องศาลที่ได้จัดตั้งขึ้น เพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยหรือมีการตรวจสอบว่า กฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ได้เป็นปกติอีกด้วย อำนาจพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าวนี้ ในต่างประเทศเรียกว่า "Power of Judicial Review of the Constitutionality of the law" ส่วนองค์กรที่ว่านั่น คือ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธาน ผู้พิพากษาในระดับไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษา ศาลฎีกาซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเลือกห้าคน และตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดสองคน โดยสรุป องค์ประกอบ อำนาจหน้าที่ และความน่าเชื่อถือของสถาบันนี้ จึงไม่แตกต่างไปจากมาตรฐานในนานาประเทศที่ยอมรับให้มีระบบการตรวจสอบโดยศาลว่า กฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

การที่ยังคงมีระบบการตรวจสอบดังกล่าว แม้เป็นช่วงเวลาพิเศษเช่นนี้ แสดงว่าสิทธิเสรีภาพของประชาชนยังได้รับความคุ้มครอง ข้อนี้ถ้าผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับกฎหมายได้ตรวจสอบจากรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวแล้ว อาจไม่พบว่ามีการคุ้มครองดังกล่าว แต่หลักประกันข้อนี้ปรากฏอยู่ถึงสามแห่งในรัฐธรรมนูญที่มี บทบัญญัติเพียงไม่กี่มาตรา แห่งแรกคือ คำปรารภอันเป็นเสมือนเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ว่า "จำเป็นต้องกำหนดกลไกทางปกครองที่เหมาะสมแก่สถานการณ์เพื่อใช้ไปพลางก่อน โดยคำนึงถึงหลักนิติธรรมตามประเพณีการปกครองของประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข...การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน" แห่งที่สองคือ บทบัญญัติในมาตรา 3 ที่ว่า "ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญนี้" และแห่งที่สามคือบทบัญญัติในมาตรา 38 ที่ว่า "ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข" เป็นที่เข้าใจได้ว่าเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานในระบอบประชาธิปไตย เช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธิเสรีภาพในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม ตลอดจนสิ่ง ที่เรียกกันภาคพื้นยุโรปว่า "The Rule of Law" หรือที่ในสหรัฐอเมริกา รู้จักกันในนามของ "Due Process of Law" จนแม้แต่ความถูกต้องตามทำนองคลองธรรมที่เรียกว่า "Natural Justice" ซึ่งบางครั้งมีความหมายยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนตามตัวบทกฎหมายสิ่งเหล่านี้จะได้รับการคุ้มครองและปฏิบัติตามเสมือนหนึ่งเมื่อก่อนวันที่ 19 กันยายน 2549 ทุกประการ

ในส่วนของการจัดทำรัฐธรรมนูญซึ่งน่าจะเป็นภารกิจยิ่งใหญ่และมีความสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นการวางกลไกกติกาการปกครองประเทศในการปฏิรูปการเมืองเพื่อความมั่นคงสภาพของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในอีกประมาณไม่เกินหนึ่งปีข้างหน้า การดำเนินการในเรื่องนี้ได้กำหนดให้ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนยิ่งกว่ากระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญทุกฉบับที่ผ่านมาในประวัติศาสตร์การเมืองเกือบ 75 ปีของไทย ในขั้นตอนแรก เมื่อยังไม่สามารถจัดหาสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงได้ ก็ใช้วิธีให้ประชาชนกลุ่มต่างๆ เช่นองค์กรอาชีพที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายทุกอาชีพ องค์กรด้านสาธารณสุข องค์กรการเมือง หน่วยงานสังคม ชาราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรนิสิตนักศึกษา องค์กรปกครองท้องถิ่น องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ วงการวิชาการ วงการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย วงการพัฒนาชุมชนด้านสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม การสงเคราะห์ การคุ้มครองผู้บริโภค วงการศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและผู้เคยมีประสบการณ์ในการร่างรัฐธรรมนูญจากทั่วประเทศ เลือกผู้แทนกันเองมาประกอบกันขึ้นเป็นสมัชชาแห่งชาติ มีสมาชิกจำนวนไม่เกิน 2,000 คน ทำนองเดียวกับที่เคยมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมัชชาสมัชชาแห่งชาติจำนวน 2,231 คน หรือที่รู้จักในนามของ "สภาสนามม้า" มาแล้วเมื่อ พ.ศ.2516 สมาชิกสมัชชาแห่งชาติจะประชุมและคัดเลือกกันเองอีกครั้งให้ได้จำนวน 200 คน แล้วเสนอให้ประธานคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติคัดเลือกจากจำนวนนี้ให้เหลือ 100 คน เพื่อเป็นสมาชิกร่างรัฐธรรมนูญในระหว่างการจัดทำรัฐธรรมนูญ ประชาชนยังมีส่วนร่วมด้วยการวิพากษ์วิจารณ์เสนอข้อคิดเห็นต่างๆ ได้ และเมื่อถึงขั้นสุดท้ายก่อนจะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย แม้สภาร่างรัฐธรรมนูญจะให้ความเห็นชอบแล้ว ก็ยังต้องให้ประชาชนทั่วประเทศมีส่วนร่วมอีกครั้งหนึ่ง ด้วยการนำร่างรัฐธรรมนูญออกให้ประชาชนออกเสียงแสดงประชามติว่า จะเห็นชอบหรือไม่ อันจะเป็นปรากฏการณ์ครั้งแรกของประเทศไทย

ช่อดอกไม้ที่ปลายกระบอปปีน

เหตุการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นพัฒนาการตลอดเวลาประมาณสามสิบวันนับแต่มีการปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเมื่อคืนวันอังคารที่ 19 กันยายน 2549 แต่อันที่จริงไม่ว่าจะเรียกอย่างไรก็ตาม ในสายตาของคนทั่วไปทั้งในและต่างประเทศ ก็คือ "การยึดอำนาจ" หรือ "การรัฐประหาร" นั่นเอง

เมื่อกล่าวถึงการยึดอำนาจ ภาพที่ผู้คนทั่วไปไปยอนึกถึงและไม่สู้จะผิดความจริงนักคือภาพทหารแต่งเครื่องแบบพร้อมอาวุธและยุทโธปกรณ์ต่างๆ ครบครัน เช่น รถถัง รถหุ้มเกราะ รถจีเอ็มซี ออกวิ่งตระเวนทั่วเมือง บางแห่งมีการติดตั้งบังเกอร์ ซึ่งรวดเร็วทันนาม ขณะที่ทหารหมอบประทับอาวุธเตรียมพร้อมจะเหยี่ยวไก บางครั้งมีการต่อสู้ การวางเพลิง ขวางป่าระเบิด บางครั้งมีภาพรถดับเพลิง รถพยาบาลเปิดไซเรนโหยหวน เสียงปืน เสียงระเบิด และเสียงผู้คนร้องระงมดังอยู่ทั่วไป บางครั้งฝูงชนกรูเข้าขัดขวาง จนทหารต้องกราดปืนเข้าใส่ประชาชนอาจถูกจับ มีผ้าปิดตามืดมัวไหลหลัง และกว่าเหตุการณ์จะกลับสู่ความสงบต้องใช้เวลาอีกนาน บางครั้งแรมเดือน แต่ภาพที่ชาวต่างประเทศซึ่งอยู่ในประเทศไทยอาจประหลาดใจก็คือ ถ้าไม่นับกลางดึกของคืนวันที่ 19 กันยายน ซึ่งทุกฝ่ายยังอยู่ในสภาพงงงวาทเกิดอะไรขึ้น และวันที่ 20 กันยายน ซึ่งเป็นวันหยุดราชการแล้ว สภาพทุกอย่างในกรุงเทพมหานครและประเทศไทยดูเหมือนปกติเหมือนที่เคยเป็นเมื่อวันที่ 18 กันยายน หรือก่อนหน้านั้น เครื่องบินยังคงบินขึ้นลงที่ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ เป็นปกติ การจราจรตามท้องถนนกลับมามีคั่งค้างอย่างเดิม ศูนย์การค้าทุกแห่ง ร้านค้า บริษัทห้างร้าน ธนาคาร เปิดทำการเป็นปกติ ผู้คนยังคงเที่ยวเตร่และจับจ่ายใช้สอยเป็นปกติ ร้านเพชร ร้านทองที่ถนนเยาวราชสถานบันเทิงที่ถนนข้าวสารและย่านอาร์ซีเอ แหล่งเรียมย์ที่พัฒนพงษ์ โรงแรมและสถานตากอากาศที่พัทยา ภูเก็ต เกาะช้าง เกาะสมุย เชียงใหม่ ยังคงคลาคล่ำไปด้วยนักท่องเที่ยว วันที่ 28 กันยายน มีการเปิดใช้ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิอันเป็นท่าอากาศยานแห่งใหม่ตามกำหนดเดิมเทศกาลออกพรรษา การทอดกฐินของชาวพุทธ การถือศีลอดของชาวมุสลิม การไหว้พระจันทร์ และเทศกาลกัญเจของชาวจีนยังคงดำเนินไปตามปกติ ที่ศูนย์การค้าและมหาวิทยาลัยบางแห่ง มีผู้ชุมนุมคัดค้านการยึดอำนาจแล้วสลายตัวไปโดยไม่มีใครขัดขวางจากเจ้าหน้าที่สือมวลชนทำหน้าที่ดั้งเดิม บางคอลัมน์และบางรายการวิพากษ์วิจารณ์การยึดอำนาจ คณะยึดอำนาจ การแต่งตั้งรัฐมนตรี และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติอย่างรุนแรงเช่นเดิม ภายในเวลาไม่ถึงสองสัปดาห์นับจากการยึดอำนาจ ทหาร ตำรวจก็ถอยกลับเข้าที่ตั้งเหลือแต่ผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัยสถานที่ราชการและสถานที่สาธารณะตามปกติเหมือนเมื่อก่อนวันที่ 19 กันยายน

ภาพที่ปรากฏต่อสายตาของผู้พบเห็นในช่วงเวลาสองสัปดาห์แรก มิได้เป็นภาพความรุนแรง การต่อสู้หรือการปราบปรามอย่างที่เคยปรากฏในการยึดอำนาจในบางประเทศหากแต่เป็นภาพที่ประชาชนนำอาหารและขนมมาหยิบยื่นส่งให้ทหารที่ยืนถือไร้อยุธหรือตามสี่แยก บางคนนำพวงมาลัยมาคล้องให้ทหารและปากกระบอปปีน หนังสือพิมพ์อินเตอร์เนชั่นแนล เฮรัลด์ ทรีบีูน ฉบับวันที่ 22 กันยายน ค.ศ.2006 หน้า 7 ลงภาพการ์ตูนมีทหารยืนอยู่บนปืนใหญ่ ปากปืนใหญ่อุ้มไว้ด้วยช่อดอกไม้ ชาวต่างประเทศคนหนึ่งยื่นทำหน้าที่พิศวงอยู่ข้างหน้า และมีคำบรรยายใต้ความว่า รถถังที่ไหนกัน เห็นมีแต่

ดอกไม้ สีส้มวลชนทั้งไทยและต่างประเทศเสนอภาพประชาชนเหมารวมจากต่างจังหวัดมาขอถ่ายรูปร่วมกับทหารและตำรวจที่ถือปืนยื่นประจำยาม รวากับงานมหกรรม หนุ่มสาวบางคนแต่งชุดวิวาห์ควงคู่มายืนถ่ายรูปหน้ารถถังราวกับเป็นภาพที่ต้องการเก็บไว้ในความทรงจำ ชาวต่างประเทศบางคนนั่งกางเกงขาสั้น สวมเสื้อยืดสีเหลืองสะพานเป้พาเพื่อนสาวมายืนถ่ายรูปด้วย ผู้ปกครองบางคนพาลูกมาป้ายปืนรถถังราวกับงานวันเกิด เมื่อมีผู้ไปสัมภาษณ์ว่าคนเหล่านั้นคิดอย่างไร ได้คำตอบว่าไม่มีอะไรมากไปกว่าอยากมีส่วนร่วมในการรักษาความสงบเรียบร้อยครั้งนี้ด้วย บางคนตอบว่าสะใจและขอบคุณทหาร ประเทศไทยมีภาพการชุมนุมตั้งเวทีปราศรัยขับไล่และโจมตีรัฐบาล ตั้งเวทีจิวและการแสดงล้อเลียนรัฐบาล และแทบทุกครอบครัวทุกประชาคมผู้คนแตกแยกความคิดเป็นฝักเป็นฝ่าย ถือข้างต่างกันจนแทบไม่มองหน้ากันมาเป็นเวลานานแรมปีแล้ว ต่อไปนี้จะได้ไม่มีฝักมีฝ่าย กลับมาพูดจาภาษาเดียวกันเสียที บางคนยกไหล่ตอบตรงๆ ว่า ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง ปกติเวลาทหารสับเปลี่ยนกำลัง หรือสวนสนาม ทหารก็ออกมาอย่างนี้และเรียบร้อยอย่างนี้ เพียงแต่ครั้งนี้ไม่ได้ประกาศล่วงหน้าเท่านั้น จึงน่าตื่นเต้น ชาวต่างประเทศบางคนตอบว่า "สนุกดี" ก่อนจะกดชัตเตอร์ถ่ายรูปอย่างไม่ยั้งมือ เมื่อทุกอย่างกลับเข้าสู่ความสงบ ทหารและรถถังกลับเข้าสู่กรมกอง ผู้คนก็เกือบลืมไปแล้วว่าเมื่อไม่กี่วันก่อนเกิดอะไรขึ้นในบ้านเมือง

อย่างไรก็ตาม การยึดอำนาจการปกครองไม่ใช่สิ่งที่พึงปรารถนา ถ้าจะพูดว่าก่อให้เกิดความรู้สึกที่เจ็บปวดก็ไม่ผิดนัก เพราะการยึดอำนาจมิใช่กระบวนการหรือวิถีทางในระบบประชาธิปไตย ถ้าหากเราจะเน้นเฉพาะกระบวนการหรือวิถีทางอันเป็นเรื่องของรูปแบบ การยึดอำนาจจึงเป็นข้อยกเว้น ไม่ใช่ปรากฏการณ์ปกติ ส่วนที่ว่าข้อยกเว้นดังกล่าวมิได้หรือไม่ ชอบธรรมหรือไม่ เป็นปัญหาที่ถึงถกเถียงกันในทางตำราว่าด้วยทฤษฎีประชาธิปไตย ดังที่ในหลายประเทศ นักทฤษฎีประชาธิปไตยยังคงถกเถียงกันถึงเรื่อง สิทธิธรรมชาติในอันที่จะล้มล้างรัฐบาลหรือการปกครองที่ไม่เป็นธรรม เช่น คราวที่ โทมัส เจฟเฟอร์สัน ยกร่างคำประกาศอิสรภาพของอเมริกาใน ค.ศ. 1776 หรือประเทศอาณานิคมหลายแห่งลุกขึ้นเรียกร้องเอกราชจากประเทศเจ้าอาณานิคมที่กดขี่ข่มเหงอย่างไม่เป็นธรรมคตินิยมในหลายประเทศโดยเฉพาะในทวีปเอเชียเองก็เคยกล่าวถึงกรณีที่ผู้ปกครองไม่อยู่ในสมัยในธรรม กระทำการย่ำยีจิตใจประชาชน จนต้องลุกฮือขึ้นแสดงปฏิกริยาบางอย่างให้เป็นที่ประจักษ์ แต่สิ่งที่แน่นอนที่สุดก็คือ การยึดอำนาจการปกครองที่หากจะพอรับได้จะต้องทำในภาวะที่มีอาจหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่อาจใช้วิธีการอื่นเข้าจัดการ หรือที่บางทฤษฎีใช้คำว่า "ภาวะอันสุดแสนจะทนทาน" เช่น หากปล่อยให้ทิ้งไว้จะเกิดความเสียหายใหญ่หลวงต่อประเทศชาติและประชาชนจนไม่อาจแก้ไขเยียวยาได้โดยง่าย อีกประการหนึ่งคือ ต้องหลีกเลี่ยงความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินเท่าที่จะทำได้ มิฉะนั้นจะกลายเป็นวิกฤตการณ์ร้ายฉานยิ่งใหญ การยึดอำนาจในตัวเองเป็นวิกฤตการณ์อย่างหนึ่งอยู่แล้ว และมักอ้างการป้องกันหรือระงับวิกฤตการณ์อื่นในอนาคตอันใกล้เป็นเหตุผลในการก่อการเสมอ ดังนั้นแล้วจะก่อวิกฤตการณ์ซ้ำขึ้นใหม่อีกโดยไม่จำเป็นได้อย่างไร ประการสุดท้ายคือการยึดอำนาจต้องเป็นที่ยอมรับของประชาชนหรือประชาคมในชุมชนนั้น ดังที่การยึดอำนาจในหลายประเทศทำท่าว่าจะเริ่มต้นด้วยความสำเร็จ แต่กลับล้มเหลวอย่างรวดเร็ว เมื่อประชาชนตั้งสติได้และไม่ยอมรับหรือประสพความสำเร็จไปแล้วชั่วขณะหนึ่งจนน่าจะครองอำนาจต่อไปได้โดยง่าย แต่แล้วก็กลับล้มครืนลงเพราะการคัดค้านอย่างรุนแรงจากประชาชน

เหตุแห่งการยึดอำนาจ

ข้อที่ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับการยึดอำนาจการปกครองเมื่อคืนวันอังคารที่ 19 กันยายน 2549 ก็คือสาเหตุแห่งการยึดอำนาจดังกล่าว

อันที่จริงข้อนี้ คณะปฏิรูปการปกครองฯ ได้ชี้แจงในประกาศ คำสั่ง และแถลงการณ์มาแล้วเป็นระยะ ต่างกรรมต่างวาระกัน แต่เหตุผลที่ควรอธิบายขยายความ ณ บัดนี้ คือ

1. ความแตกแยกอย่างหนักในสังคมจนลามถึงแทบทุกสถาบันในชาติ นับแต่ปลายพุทธศักราช 2547 เป็นต้นมา ประเทศไทยประสบปัญหาบอบช้ำอย่างหนักทั้งในเรื่องภัยธรรมชาติร้ายแรงและการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเป็นเวลาที่เหมาะสมควรที่จะปรับโครงสร้างและระดมความคิดให้มากได้ แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าในช่วงเวลาเดียวกันอันประจวบกับปลายวาระของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาลในขณะนั้น ประเทศไทยกลับเริ่มตกอยู่ในภาวะตึงเครียดทางการเมืองขึ้นเป็นลำดับ เริ่มจากการชุมนุมวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลซึ่งครั้งแรกก็เป็นการรวมกลุ่มคนไม่มากนักและเป็นเรื่องปกติในสังคมประชาธิปไตย แต่ต่อมาก็ได้แพร่ออกไปทางสื่อสารมวลชน ทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เคเบิลทีวี วิทยุ วีซีดี และยังแพร่หลายออกไปในต่างประเทศอีกด้วย การชุมนุมขยายตัวกว้างขวางและแพร่หลายมากขึ้น จนเป็นกลุ่มใหญ่และแตกแยกเป็นหลายหมู่หลายพวก แพร่ไปในหลายพื้นที่เกือบทั่วประเทศในเวลาใกล้เคียงกัน สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต่างหมดวาระลง ต้องจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป จึงเป็นธรรมดาที่พรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้งจะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของตนอย่างเข้มข้น แต่แม้การเลือกตั้งเสร็จสิ้นลงแล้วอย่างน้อยก็ในระดับหนึ่ง การวิพากษ์วิจารณ์โจมตีรัฐบาลและบุคคลในคณะรัฐบาลด้วยช็อกกล่าวหาต่างๆ ยังคงมีอย่างต่อเนื่องและรุนแรงมากขึ้นสิ่งที่ประชาชนผิดหวังอย่างหนักคือ รัฐบาลมิได้อธิบายชี้แจงช็อกกล่าวหาให้ครบถ้วนต้องแท้เป็นที่พอใจ รวมทั้งมิได้มีการนำผู้ถูกกล่าวหามาดำเนินคดีในระหว่างนั้นยิ่ง

มีการพูดจาพาดพิงจ้วงจ้วงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อประกอบข้ออ้างข้อเถียงหรือเหตุผลของตน จนนำไปสู่การผลัดกันกล่าวโทษเป็นคดีอาญาหลายคดีและในหลายท้องที่ว่า อีกฝ่ายหนึ่งหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ คิดเหล่านั้นยังค้างอยู่ในชั้นสอบสวนและศาลเป็นอันมากอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในประเทศไทย ซึ่งไม่น่าเชื่อว่าในประเทศที่เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ด้วยความจงรักภักดี และในปัญหามงคลที่ทุกคนสวมเสื้อสีเหลือง โบกธงสัญลักษณ์งานพระราชพิธีทรงครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี จะแตกแยกความคิดในเรื่องนี้ได้ถึงปานนี้ ทั้งที่ควรจะมีค่านิยมอยู่ในหลักความรู้รักสามัคคี ขณะเดียวกันก็เกิดความรู้สึกขึ้นในหมู่ประชาชนว่า รัฐบาลมิได้ดำเนินการเพื่อรักษาไว้ซึ่งพระบรมเดชานุภาพเท่าที่ควร และไม่ได้อำนาจที่สนองพระราชปราชญ์ในการเร่งแก้ไขคลี่คลายปัญหา นอกเหนือไปจากข้อกล่าวหาว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำ รวมทั้งวงศาคณาญาติกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้าง การริเริ่มโครงการใหญ่ๆ ของรัฐ การมีผลประโยชน์ทับซ้อน การหลีกเลี่ยงกฎหมาย และการแทรกแซงการแต่งตั้งโยกย้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐในหลายระดับ

การที่สถาบันพระมหากษัตริย์ถูกนำมากล่าวพาดพิงถึงในที่ลับและที่แจ้ง ในลักษณะที่หมิ่นเหม่หรือแอบอ้างเช่นนี้ เหมือนจะหยั่งเชิงให้เกิดความเคลือบแคลงใจและกระทบกระเทือนต่อความจงรักภักดีในสถาบันที่ดำรงมายาวนานคู่กับประวัติศาสตร์ชาติไทยกรณีดังกล่าวนี้เป็นที่อึดอัดและขัดเคืองอย่างยิ่งในหมู่ทหารและพลกนิกรผู้มีความจงรักภักดีจนมีการวิพากษ์วิจารณ์จากปากต่อปากทั่วไปโดยหวังจะได้ยินคำชี้แจงที่ชัดเจนกอบปรด้วยหลักฐาน แต่ก็ไม่ปรากฏ

ส่วนการเปิดเวทีประชุม อภิปราย สัมมนาในที่สาธารณะซึ่งควรจะเป็นเครื่องมือสำคัญในระบอบประชาธิปไตย กลับกลายเป็นเวทีที่แบ่งแยกผู้คนออกเป็นฝักฝ่ายโดยไม่ทราบสาเหตุ นักเรียน นิสิต นักศึกษาร่วมชั้นเรียนเดียวกัน สมาชิกในครอบครัวเดียวกัน เช่น พ่อแม่ พี่น้อง สามัญภรรยา และญาติข้าราชการในที่ทำงานเดียวกัน พนักงานหรือผู้ใช้แรงงานในบริษัทห้างร้านหรือโรงงานเดียวกันสมาชิกสมาคมหรือชมรมเดียวกันที่เคยสังสรรค์กันเพื่อความบันเทิงหรือกระทำสาธารณประโยชน์ ต่างเกิดความแตกแยกในความคิดเห็นซึ่งมีทั้งที่เป็นสาระและไม่เป็นสาระ เพราะบางหมู่บางเหล่าก็ใช้อารมณ์และความเชื่อถือในตัวบุคคลเป็นใหญ่กว่าหลักการ ถ้ายกเว้นช่วงเวลามหางคลที่ประชาชนชาวไทยพร้อมใจกันมีส่วนร่วมในการเฉลิมฉลองวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดำรงสิริราชสมบัติ ครบ 60 ปี ในเดือนมิถุนายนเสียแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ตลอดปี 2548 และปี 2549 เป็นช่วงเวลาแห่งการแตกร้างความสามัคคีครั้งใหญ่ของคนในชาติ บางครั้งเกิดการประจัญหน้า บางครั้งเกิดความหวาดระแวง มีการแบ่งแยกเป็นเขาเป็นเรา บางครั้งฝ่ายที่มีอำนาจและไม่เห็นด้วยกับอีกฝ่ายก็ใช้อำนาจกลั่นแกล้งในการปกครอง บังคับบัญชา การจัดทำบริการสาธารณะ การจัดสรรความช่วยเหลือ จนแอม้แต่การลอบทำร้ายอีกฝ่ายดังที่ปรากฏข่าวกรณีลอบสังหารนายกรัชมุนตรีด้วยการวางระเบิด แต่มีการจับได้เสียก่อน เป็นต้น จนน่าวิตกว่าถ้าถอยร้าวนี้บาดลึกไปนานจะยากสุดแก้ไข ซึ่งเป็นสัญญาณอันตรายอย่างยิ่งในภาวะที่ทั่วโลกก็มีความเปราะบางทางการเมือง การก่อการร้าย ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาสังคมมากพออยู่แล้ว

2. ความไร้ประสิทธิภาพขององค์กรต่างๆ ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ล่าพิงความแตกแยกก้าวฉานดังกล่าวเพียงประการเดียวอาจเอื้อยยาได้ด้วยความอดทนตามกาลเวลาที่ทอดยาวนานออกไป และโดยกลไกการทำงานที่ของรัฐ อันได้แก่ สถาบันรัฐสภา ศาล และองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีอยู่หลายองค์กรและถือกำเนิดขึ้นด้วยเจตนาจะให้เป็ององค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ แต่แล้วเหตุอันมิคาดฝันก็เกิดขึ้น เมื่อปรากฏว่า หลังการเลือกตั้งทั่วไปในพ.ศ.2548 รัฐบาลที่ดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนสามารถชนะการเลือกตั้งและมีที่นั่งข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรด้วยจำนวนท่วมท้นยิ่งกว่าเดิม จนสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้เพียงพรรคเดียว ในขณะที่ฝ่ายค้านทุกพรรคที่เหลืออยู่ในสภาผู้แทนราษฎร แม้รวมกันก็ยังไม่สามารถใช้สิทธิและทำหน้าที่เปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ นายกรัฐมนตรีได้ (ตามรัฐธรรมนูญต้องมีสมาชิกเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายไม่น้อยกว่าสองในห้า หรือ 200 คน ในขณะที่ฝ่ายค้านทุกพรรครวมกันมีจำนวนเพียงหนึ่งร้อยคนเศษ) ข้อนี้อาจเป็นเรื่องของกติกาดามรัฐธรรมนูญ และประขามติที่แสดงออกโดยผลการเลือกตั้งแต่เสียงที่ไม่ไว้วางใจองค์กรกลางผู้ทำหน้าที่กำกับดูแลการเลือกตั้งก็มีอยู่ทั่วไป รวมทั้งความเข้าใจของคนไม่น้อยว่ามีการทุ่มใช้เงินมหาศาลในการเลือกตั้งโดยผิดกฎหมายและการครอบงำเจ้าหน้าที่ของรัฐ นอกจากนี้ยังมีการวิพากษ์วิจารณ์ว่ารัฐบาลเมินเสียงข้างน้อยในสภา เช่น นายกรัฐมนตรีไม่มาตอบกระทู้ถาม และการทำหน้าที่ตรวจสอบของรัฐสภาไม่ได้รับความร่วมมือจากฝ่ายบริหารเท่าที่ควร ขณะที่วุฒิสภาเองซึ่งเป็นอีกสภาหนึ่งและควรปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบได้ในระดับหนึ่งก็ครบวาระลง สมาชิกวุฒิสภาชุดเดิมที่อยู่มาครบวาระ 6 ปีแล้วไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้ ผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ก็ยึดเยื้อมานานโดยยังไม่ประกาศรายชื่อได้ไม่ครบ องค์กรนิติบัญญัติจึงอยู่ในลักษณะไม่สมประกอบหรือที่อุปมาในต่างประเทศว่าเป็น "เปิดง่อย" ซึ่งทำให้นักคิด ปัญญาชน และนักวิชาการผู้มีชื่อเสียงบางคนถึงกับออกมาปราชญ์ในที่สาธารณะและทางสื่อมวลชนว่าหมดความหวังหรือความเชื่อมั่นในสถาบันรัฐสภา และเมื่อมีการยึดอำนาจแล้ว นักคิด ปัญญาชน และนักวิชาการบางคนได้ให้สัมภาษณ์หรือเขียนบทความว่า ระบบรัฐสภาของไทยถูกทำลายไปก่อนหน้านั้นแล้ว จะมีประโยชน์อันใดที่จะถอดกลไกไว้และคร่ำครวญเสียดายกลไกที่ถูกยกเลิกไป ในขณะที่

เนื้อหาสาระอันนับว่าสำคัญยิ่งกว่ากลไกได้ถูกทำลายไปก่อนแล้ว นักวิชาการบางท่านถึงกับเสนอความเห็นด้วยซ้ำว่า มนุษย์มีสิทธิธรรมชาติที่จะก่อการรัฐประหารในสภาพที่บ้านเมืองเป็นเช่นนี้

ข้างฝ่ายองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีอยู่หลายองค์กรก็จะมีปัญหาไปแทบทุกองค์กร คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ ป.ป.ช. ก็ว่างเว้นไม่มีมาเป็นเวลานาน เพราะเกิดปัญหาเกี่ยวกับการสรรหาผู้เข้าดำรงตำแหน่ง เรื่องที่ค้างและรอการพิจารณา มีจำนวนนับหมื่นเรื่องจนคาดว่าต้องใช้เวลาสะสางร่วมสิบลปี ในขณะที่เรื่องใหม่ก็ยังคงทยอยหลั่งไหลเข้ามา ในจำนวนนี้มีเรื่องทุจริตสำคัญมูลค่านับพันนับหมื่นล้านที่กำลังจะหมดอายุความดำเนินคดี การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของนักการเมืองและข้าราชการก็พลอยชะงัก เพราะไม่มีคณะกรรมการตามกฎหมาย และน่าเชื่อว่ายังจะว่างเว้นไปอีกนาน อันเป็นช่องว่างที่น่าวิตกยิ่ง องค์กรอื่นแม้จะมีตัวบุคคลทำหน้าที่ แต่ก็ไม่ได้ได้รับความเชื่อถือเท่าที่ควร เช่น มีการกล่าวหาว่าตกอยู่ในการครอบงำทางการเมือง เพราะกระบวนการสรรหาผ่านทางพรรคการเมือง และการเลือกสรรที่มีข่าวการวิ่งเต้นให้สมาชิกวุฒิสภาเลือกตามบัญชีที่มีผู้จัดทำขึ้น คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ กกต. ซึ่งมีบทบาทสำคัญยิ่งในการกำกับดูแลการเลือกตั้งให้บริสุทธิ์ ยุติธรรมก็ถูกเพ่งเล็งจนไม่เป็นที่ไว้วางใจของบรรดาพรรคการเมืองที่จะต้องเข้าณรงค์ในการเลือกตั้ง

3. วิกฤตการณ์เลือกตั้งที่ต่อเนื่อง ในขณะที่เกิดปัญหาดังกล่าว เหตุการณ์ก็ซำร้ายหนักลงเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2549 เจตนารมณ์ก็คงเพื่อยุติปัญหาสองข้อข้างต้น แล้วกลับสู่กระบวนการประชาธิปไตยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจใหม่นั้นเอง ทั้งที่เพิ่งจะผ่านพ้นการเลือกตั้งมาเพียงหนึ่งปี แต่การยุบสภาอันแม้จะเป็นวิถีทางในระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาก็ได้คลี่คลายปัญหาใดๆ ซำร้ายกลับทำให้สถานการณ์ทรุดหนักลง เพราะเมื่อมีการสมัครรับเลือกตั้ง ปรากฏว่าพรรคไทยรักไทยของรัฐบาลเป็นพรรคใหญ่เพียงพรรคเดียวที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ในขณะที่พรรคการเมืองเล็กๆ ลงสมัครบ้างในบางเขตเลือกตั้ง ท่ามกลางข้อกล่าวหาว่ามีการจ้างให้บางพรรคการเมืองเหล่านั้นลงสมัครเพื่อผลทางการเมือง สร้างภาพและการนับคะแนนเสียงเปรียบเทียบกับสัดส่วนกัน พรรคการเมืองสำคัญที่เคยเป็นฝ่ายค้านได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ (เคยจัดตั้งรัฐบาลเมื่อ พ.ศ.2535-2538 และ 2540-2541) พรรคชาติไทย (เคยจัดตั้งรัฐบาลเมื่อ พ.ศ.2538-2538) และพรรคมหาชนไม่ส่งผู้สมัครแม้แต่คนเดียว ซึ่งเป็นธรรมดาที่พรรคไทยรักไทยจะชนะการเลือกตั้ง แต่แม้กระนั้นก็ยังมีความวิตกกังวลในบางเขตเลือกตั้ง เพราะกฎหมายกำหนดว่า ในกรณีที่มีผู้สมัครเพียงคนเดียว ผู้นั้นต้องได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าร้อยละ 20 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น แต่เมื่อได้คะแนนเสียงไม่ถึงเกณฑ์ที่กฎหมายระบุ เพราะประชาชนจำนวนหลายล้านคนพร้อมใจกันมาลงคะแนนเสียง แต่กาของที่แสดงว่าไม่ต้องการเลือกผู้สมัครรายใดหรือพรรคการเมืองใด จึงต้องจัดให้มีการเลือกตั้งซ้ำแล้วซ้ำเล่า และเป็นที่มาแห่งการกล่าวหาว่า มีการจ้างบางพรรคการเมืองให้ส่งคนลงสมัครเพื่อจะได้หลีกเลี่ยงปัญหาผู้สมัครเพียงคนเดียวจากพรรคเดียว

ในเวลาเดียวกันก็มีการกล่าวหาและขอให้ดำเนินคดีกับพรรคไทยรักไทยและพรรคเล็ก ในข้อหาว่ามีการจ้างผู้สมัครซึ่งอ้างว่าเป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตย พรรคไทยรักไทยก็มีการขอให้ดำเนินคดีต่อพรรคประชาธิปัตย์บ้างว่ามีการใส่ร้ายป้ายสี คำขอจากผู้กล่าวหาทั้งสองฝ่ายคือขอให้ยุบพรรคการเมืองที่ถูกกล่าวหา ขณะนี้คดีอยู่ในชั้นการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (เดิมอยู่ในชั้นการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ) ทางฝ่ายคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ กกต. ก็ไม่ได้ได้รับความเชื่อถือ มีการชุมนุมต่อต้านคัดค้านคณะกรรมการดังกล่าว การปิดล้อมที่ทำการของคณะกรรมการ จนกรรมการผู้หนึ่งจากห้าคนต้องขอลาออก ในขณะที่มีผู้เสียชีวิตไปก่อนแล้วหนึ่งคน จึงเหลือคณะกรรมการเพียงสามคน ซึ่งการจะดูแลจัดการเลือกตั้งทั่วประเทศให้เรียบร้อยเป็นเรื่องยากลำบากมาก ที่ควรกล่าวถึงคือในส่วนของ การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นทั่วประเทศ ซึ่งจัดการเลือกตั้งมานานแรมปีแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งก็ยังมีได้ประกาศผลรับรองครอบคลุมทั่วถึงทุกแห่ง สภาพ "การง้อเปลี่ยนแปลงเสียไม่สมประกอบ" จึงลามลึกลงไปนับแต่การเมืองระดับชาติจนถึงการเมืองระดับท้องถิ่นทั่วประเทศ

ในเวลาต่อมา ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2549 ว่า การจัดการเลือกตั้งที่มีพรรคการเมืองใหญ่ลงสมัครเพียงพรรคเดียว และใช้ขบวนการจัดการเลือกตั้งไปแล้วหลายพันล้านบาท ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ และแม้ต่อมาจะมีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 15 ตุลาคม 2549 ก็มีผู้ไม่เชื่อถือว่าการเลือกตั้งครั้งใหม่ที่จะต้องใช้งบประมาณอีกหลายพันล้านบาทนี้สามารถดำเนินการเรียบร้อย บริสุทธิ์และยุติธรรมได้ ข้อสำคัญคือขณะเดียวกัน กรรมการการเลือกตั้งสามคนที่เหลืออยู่และจะต้องจัดการเลือกตั้งครั้งใหม่ถูกฟ้องเป็นคดีอาญาต่อศาลว่าใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ ศาลอาญาได้มีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2549 ให้ลงโทษจำคุกกรรมการการเลือกตั้งทั้งสามคนโดยไม่รอลงอาญา และไม่ให้ประกันตัว ซึ่งเท่ากับจะต้องรับโทษจำคุกจริง แต่ต่อมารวมกรรมการการเลือกตั้งทั้งสามคนขอลาออกจากตำแหน่ง และอ้างความเจ็บป่วย เช่น บางคนต้องรับการฟอกไต จึงได้รับการปล่อยชั่วคราว ขณะนี้คดีอยู่ระหว่างการอุทธรณ์

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งว่างลง ได้มีการสรรหาใหม่โดยศาลฎีกาเข้ามาทำหน้าที่ในการสรรหา และได้เลือกสรรส่งไปให้วุฒิสภาเห็นชอบ ซึ่งวุฒิสภาก็ให้ความเห็นชอบจนได้จำนวนครบถ้วนห้าคนเมื่อ

ไม่นานมานี้ แต่ก็ยังมีผู้ไม่วางใจว่า ถ้าการเลือกตั้งยังคงดำเนินต่อไปภายใต้กติกาเดิม แม้จะมีคณะกรรมการการเลือกตั้งชุดใหม่ที่พอเป็นที่น่าเชื่อถือได้แล้ว ความสงบเรียบร้อยจะเกิดขึ้น การเลือกตั้งจะเป็นไปได้อย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม และแม้แต่วันเลือกตั้งที่กำหนดไว้ก่อนแล้ว ก็จะไม่เป็นที่เชื่อมั่นว่าจะจัดการเลือกตั้งได้ตามนั้น และเมื่อมีการยึดอำนาจ ก็ได้มีคำสั่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งห้าคนที่ได้รับการคัดเลือกใหม่นี้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และเตรียมกำกับดูแลการเลือกตั้งครั้งใหม่ ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ข้อนี้แสดงให้เห็นวิกฤติทางการเมืองที่ขุมนและอลเวงอย่างยิ่งจนแทบจะกล่าวได้ว่า ไม่ว่าจะและลงไปที่จุดใดก็จะเป็นปัญหาไปหมด และทุกปัญหามีความเกี่ยวเนื่องกัน คือ การสิ้นสะท้อนต่อความเชื่อมั่นศรัทธาในรัฐธรรมนูญ องค์กรตามรัฐธรรมนูญ พรรคการเมือง รัฐบาล รัฐสภา ความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ และระบอบประชาธิปไตยในที่สุด หลายเรื่องต้องใช้งบประมาณมหาศาล แต่ก็ไม่บังเกิดผลหลายเรื่องใช้เวลาอันยาวนานในการแก้ไข หลายเรื่องต้องใช้ความอดสาหะพากเพียรพยายามเป็นอันมากจากบุคคลหลายฝ่าย ทั้งในที่ลับและที่แจ้ง โดยหวังจะเห็นความสงบสุข ความปรองดองกลับคืนมาโดยเร็ว แต่ก็ไร้ผล

สถาบันที่จะเป็นหลักได้มากที่สุดในช่วงเวลาดังกล่าวคือสถาบันตุลาการ ซึ่งมีใช้สถาบันทางการเมืองตั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำรัสต่อประธานศาลปกครองสูงสุดและคณะ และประธานศาลฎีกาและคณะ เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2549 ว่า เหตุการณ์ที่ประเทศกำลังเผชิญอยู่นี้เป็นวิกฤติร้ายแรง จึงมีพระราชประสงค์ให้สถาบันศาลร่วมกันทำหน้าที่แก้ปัญหาเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม การแก้ปัญหาโดยมาตรการทางตุลาการมีข้อจำกัด เพราะต้องใช้ระยะเวลานาน ในเบื้องต้นต้องมีคดีเกิดขึ้นเสียก่อนและกว่าคดีจะถึงที่สุดต้องใช้เวลายาวนาน ทั้งต้องอาศัยกลไกวิธีพิจารณาความซึ่งต้องดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย จึงได้ผลทันทีในระดับหนึ่งเท่านั้น

4. ช่องว่างทางการเมืองขยายห่างออกไปทุกทีจนเนิ่นนานกว่าครึ่งปี โดยไม่มีรัฐบาล สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาที่สมบูรณ์ วิกฤติที่ว่ามาทั้งหมดนี้ เป็นวิกฤติในทางการเมืองโดยตรง แต่ส่งผลกระทบต่อสังคมมหาศาล ดังที่ได้กล่าวแล้วในเรื่องการแตกแยกเป็นฝักเป็นฝ่าย จนน่าวิตกว่าอาจมีการใช้กำลังเข้าห้ำหั่นกัน ขณะเดียวกันก็กระทบต่อเศรษฐกิจด้วย แม้แต่การบริหารราชการแผ่นดินก็พลอยชะงักงัน เพราะนับแต่เมื่อมีการยุบสภาในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2549 คณะรัฐมนตรีเป็นอันสิ้นสุดลง จึงไม่มีรัฐบาลที่มีอำนาจเต็มในการบริหารราชการแผ่นดิน คงมีก็แต่รัฐบาลที่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปดังที่มีผู้เรียกว่า "รัฐบาลรักษาการ" (Caretaker Government) โดยไม่อาจกำหนดนโยบายใหม่ได้ สภาผู้แทนราษฎรเองก็สิ้นสุด จึงไม่มีองค์กรที่จะทำหน้าที่ออกกฎหมายและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินได้ วุฒิสภาก็หมดวาระไปก่อนแล้ว ผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ก็ยังประกาศไม่ครบถ้วน นับเป็นช่องว่างทางการเมืองที่เกิดขึ้นพร้อมกันโดยไม่เคยปรากฏมาก่อนในประเทศไทย ดังนั้น เมื่อถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2549 อันเป็นการเริ่มต้นปีงบประมาณกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายจะไม่สามารถออกมาใช้บังคับได้ทัน ซึ่งก็ต้องรอจนการเลือกตั้งครั้งใหม่สิ้นสุดลงและการจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่แล้วเสร็จ เป็นที่คาดหมายว่า ถ้าปล่อยให้ผ่านไปเช่นนี้กว่าจะมีกฎหมายงบประมาณใช้คงเป็นในรายเดือนพฤษภาคม 2550 อันเป็นเวลาที่ยังงบประมาณล่วงพ้นไปกว่าครึ่งปี และปกติแล้วกฎหมายงบประมาณปีถัดไปจะต้องเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรแล้วด้วยซ้ำ

5. แนวโน้มการก่อความไม่สงบและความขัดแย้งที่รุนแรงถึงขีดสุด ความรุนแรงสุดทายเป็นปัญหาที่ประดังเข้ามาจนเหมือนตัวเร่งคือ รายงานข่าวอันเป็นที่แน่ชัดในช่วงสองสามวันก่อนหน้าวันที่ 19 กันยายน 2549 ว่า ในวันพุธที่ 20 กันยายน 2549 ราษฎรสองฝ่ายที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกันอยู่แล้ว ดังสาเหตุในข้อ 1 จะจัดชุมนุมใหญ่โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร แม้บางคนบางฝ่ายจะชุมนุมด้วยความสงบโดยปราศจากอาวุธ และเป็นการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญโดยชอบ แต่บางฝ่ายจะมีการนำประชาชนจากต่างจังหวัดจำนวนมากเคลื่อนเข้ามาชุมนุมด้วยเสมือนหนึ่งการประลองกำลัง ซึ่งตามการข่าวที่ได้รับคือ ได้จัดหายนพาหนะ เสิร์งอาหารและอาวุธตามที่ฝึกปรือกันมาแล้ว เป็นที่เชื่อว่าการชุมนุมครั้งนี้จะรุนแรงหวังผลแตกหัก โดยเกิดการยั่วยุจนถึงขั้นใช้กำลังเข้าปะทะกัน อันจะนำมาซึ่งความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของทางราชการและประชาชนอย่างใหญ่หลวง หากมีการใช้กำลังเจ้าหน้าที่เข้าควบคุมหรือสลายการชุมนุม ก็จะต้องยับยั้งการดำเนินการในภาวะที่มีการเผชิญหน้ารุนแรงเสียแล้ว จนอาจมีการใช้กำลังจากฝ่ายที่ไม่พึงปรารถนาสอดแทรกเข้าปฏิบัติภารกิจโดยปราศจากการควบคุมได้

สาเหตุทั้งหมดนี้ได้สรุปไว้แล้วในคำปรารภของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) ที่ว่า "เหตุที่ทำการยึดอำนาจ... ก็โดยปรารถนาจะแก้ไขความเสื่อมศรัทธาในการบริหารราชการแผ่นดิน ความไร้ประสิทธิภาพในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ทำให้เกิดการทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้นอย่างกว้างขวาง โดยไม่อาจหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ อันเป็นวิกฤติการณ์ร้ายแรงทางการเมืองการปกครอง และปัญหาความขัดแย้งในมวลหมู่ประชาชนที่ถูกปลุกปั่นให้แบ่งแยกเป็นฝักเป็นฝ่าย จนเสื่อมสลายความรู้สึกสามัคคีของชนในชาติ อันเป็นวิกฤติการณ์รุนแรงทาง

สังคม"

คณะทหารและตำรวจซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นผู้ที่เคยถวายสัตย์ปฏิญาณเฉพาะพระพักตร์และต่อหน้าธงไชยเฉลิมพลแล้วว่า จะจงรักภักดีและรักษาไว้ซึ่งพระบรมเดชานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้าอยู่หัว ทั่วทั้งจะดูแลรักษาผลประโยชน์ของประชาชนชาวไทยและประเทศชาติให้เกิดความสงบเรียบร้อย แม้เรื่องราวที่ดำเนินมาจะเป็นเรื่องทางการเมืองการปกครอง แต่บัดนี้ลุกลามถึงขั้นเป็นความทุกข์ความเดือดร้อนของประชาชนทั่วไป เป็นภัยคุกคามความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศ และเป็นพระราชปรีดีทรมานมีพระราชกระแสต่อผู้นำทางตุลาการว่าเป็นวิกฤติที่สุด คณะทหารเป็นผู้ดูแลรักษาเอกราชและอธิปไตยของประเทศ ย่อมไม่อาจเพิกเฉยอยู่ได้ จึงจำเป็นต้องเข้าคลี่คลายปัญหาและระงับยับยั้งภัยอันตรายอันใกล้จะถึงโดยด่วนที่สุด เมื่อเห็นชอบร่วมกันจนได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว จึงขอพระราชทานพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน กราบบังคมทูลถวายรายงานเพื่อทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทถึงเหตุผลและความจำเป็นตามข้อ 5 ข้างต้นนี้ รวมทั้งได้กราบบังคมทูลให้ทรงทราบถึงแนวทางที่จะจัดการบ้านเมืองให้สงบเรียบร้อย เรียกความสามัคคีปรองดองให้กลับคืนมาโดยเร็ว เมื่อความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง พลเอกสนธิ บุญรัตกนิน ผู้บัญชาการทหารบก เป็นหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ.2549 เพื่อให้มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและออกคำสั่งต่างๆ ได้ตามความจำเป็น ซึ่งเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว และมีการจัดตั้งรัฐบาลขึ้นบริหารราชการแผ่นดินแล้ว ก็ได้มอบอำนาจหน้าที่ในส่วนนี้ให้แก่องค์กรและกลไกการปกครองตามปกติต่อไป

การมีพระบรมราชโองการดังกล่าวเป็นการนำคณะปฏิรูปการปกครองฯ เข้ามาอยู่ในระบบภายใต้การปกครองอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นการยืนยันความจงรักภักดีของคณะปฏิรูปการปกครองฯ และการได้รับพระราชทานอำนาจภายใต้เงื่อนไขและกรอบเวลาอันจำกัด มิให้ประพฤติปฏิบัติเบี่ยงเบนไปจากสิ่งที่ได้กราบบังคมทูล อันเป็นวิธีปฏิบัติที่เคยดำเนินการมาเช่นเดียวกับเมื่อครั้งที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ รสช. กระทำการยึดอำนาจใน พ.ศ.2534 และได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเช่นเดียวกัน

คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติขอยืนยันในความสุจริตและความประสงค์จะแก้ปัญหาที่สำคัญของชาติ โดยเฉพาะในระยะเฉพาะหน้า เพื่อให้เหตุการณ์คลี่คลายลงโดยเร็วที่สุด และเรียกความสามัคคีปรองดองกลับคืนมาโดยเร็วที่สุด สิ่งใดที่ต้องมีการตรวจสอบสอบสวนหรือดำเนินการเพื่อขจัดสิ่งอันเป็นเงื่อนไขหรือสาเหตุของการยึดอำนาจและค้างคาอยู่ในใจของประชาชน หรือแม้แต่จำเป็นต้องใช้วิธีกำหนดกฎเกณฑ์กติกาใหม่ไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อป้องกันมิให้เกิดซ้ำขึ้นอีก คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติจะเร่งแก้ไขหรือประสานการดำเนินการร่วมกับผู้มีอำนาจหน้าที่ให้ได้คำตอบโดยเร็ว แต่ทั้งนี้ ขอให้เป็นที่เข้าใจว่า เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2549 ไปแล้ว อำนาจหน้าที่และบทบาทของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติมีขีดจำกัดอยู่เพียงตามมาตรา 34 ที่ว่า "เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของชาติ" อันเป็นอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปเท่านั้น ไม่อาจเข้าไปแทรกแซงกลไกขององค์กรอิสระที่แม้จะตั้งขึ้นโดยคณะปฏิรูปการปกครองฯ ก็ตาม ไม่อาจแทรกแซงการตัดสินใจของคณะรัฐมนตรี สภานิติบัญญัติแห่งชาติ สมัชชาแห่งชาติ สภาร่างรัฐธรรมนูญ และศาลทั้งหลาย บทบาทที่มีอยู่จึงเป็นการติดตาม ประสานและขอความร่วมมือเท่านั้น และตระหนักดีว่า การดำเนินการทุกอย่างขอให้ทุกฝ่ายมีความอดทน เพราะจำเป็นต้องให้อยู่ในกรอบแห่งกฎหมายบ้านเมือง เพื่อมิให้ได้ชื่อว่าการก่อกวน หรือกลั่นแกล้งโดยไม่เป็นธรรม เพราะการลู่แก่อำนาจหรือการกลั่นแกล้งผู้อื่นโดยไม่เป็นธรรม เป็นพฤติกรรมที่ประชาชนเคยรังเกียจและหวาดหวั่นมาแล้ว และบัดนี้เป็นที่จับตามองอยู่ทั่วโลก ซึ่งเป็นที่น่ายินดีที่บัดนี้การพยายามดำเนินการ มีผลสืบหน้าและเป็นที่เข้าใจแล้วในระดับหนึ่งตามสมควรแก่เวลา และขอขอบคุณในความเข้าใจ ความปรารถนาดี และคำแนะนำหลากหลายที่ประชาชนหลายท่านได้แจ้งให้ทราบ

คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติขอยืนยันว่า การบริหารประเทศนับแต่บัดนี้เป็นเรื่องของคณะรัฐมนตรี โดยเฉพาะ การทำหน้าที่นิติบัญญัติเป็นเรื่องของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติโดยเฉพาะ การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เป็นเรื่องของสภาร่างรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติจะไม่เข้าไปแทรกแซง จะปฏิบัติหน้าที่เท่าที่รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวกำหนด ซึ่งมีกรอบการปฏิบัติที่ไม่มากนัก จะช่วยรัฐบาลดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของชาติภายในกรอบกฎหมายตามอำนาจหน้าที่ โดยเฉพาะตามกรอบอำนาจบังคับบัญชาในฐานะผู้บัญชาการเหล่าทัพที่มีอยู่แล้วแต่เดิม และจะให้การสนับสนุนกระบวนการปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างเต็มที่กำลังความสามารถ โดยขอยืนยันว่าจะไม่มีการสืบทอดอำนาจหรือรักษาอำนาจใดๆ ต่อเนื่องยาวนานออกไปเป็นอันขาด ด้วยเหตุว่าประเทศไทยมีบทเรียนในเรื่องเหล่านี้มากพอที่จะเป็นอนุสติควรแก่การหลาบจำได้อย่างดีอยู่แล้ว แต่ขณะเดียวกัน ภายใต้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่มีอยู่ คณะมนตรีความ

มั่นคงแห่งชาติจะไม่ยอมให้บุคคลหรือคณะบุคคลใดอาศัยข้ออ้างใดๆ เพื่อสร้างสถานการณ์ก่อกวนหรือทำลายความสงบเรียบร้อย ความมั่นคงของชาติ และพระบรมเดชานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้าเป็นอันขาด

ประเด็นอื่นๆ ที่อยู่ในความสนใจ

สถาบันพระมหากษัตริย์กับสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงครองราชย์ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาตลอดรัชกาลซึ่งยาวนานถึง 60 ปี ตลอดระยะเวลา 60 ปีที่ผ่านมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงวางพระองค์อย่างเคร่งครัดในฐานะพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ

ในช่วงหนึ่งปีที่ผ่านมา สังคมไทยเผชิญกับความแตกแยกอย่างหนักระหว่างคนที่สนับสนุนและคัดค้านรัฐบาลของพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มิได้ทรงเข้าแทรกแซงในทางใด ทรงปฏิเสธข้อเรียกร้องในการที่จะให้นำมาตรา 7 ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 มาใช้ กล่าวคือ การจัดให้มีนายกรัฐมนตรีพระราชทาน นอกจากนั้น ยังมีพระราชดำรัสแก่คณะผู้พิพากษาศาลฎีกาและศาลปกครองสูงสุดเมื่อปลายเดือนเมษายน 2549 ขอให้สถาบันตุลาการเข้าคลี่คลายสถานการณ์ทางการเมืองเพื่อรักษาระบอบประชาธิปไตย แทนการเรียกร้องให้พระมหากษัตริย์เข้ามาแทรกแซง

สำหรับการเข้ายึดอำนาจการปกครองของฝ่ายทหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 นั้น โดยข้อเท็จจริง คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้เข้ายึดอำนาจการปกครอง แล้วจึงได้กราบบังคมทูลขอเข้าเฝ้าฯ เพื่อถวายรายงานเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติในประเทศไทยด้วยเห็นว่าการเข้ายึดอำนาจการปกครองเป็นเหตุการณ์สำคัญ ซึ่งองค์พระประมุขสมควรจะได้ทรงรับทราบ

ส่วนการที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน เป็นหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขก็เพื่อให้มีอำนาจรักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันเหตุที่อาจนำไปสู่ความรุนแรงได้ ในอดีตก็เคยมีการปฏิบัติทำนองนี้มาแล้ว เช่นเมื่อคราวที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) เข้ายึดอำนาจการปกครองเมื่อปี 2534

อย่างไรก็ตาม ในด้านการเมืองการปกครอง พระมหากษัตริย์ไทยทรงตระหนักถึงการดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และทรงเข้าพระทัยถึงการเมืองที่มีลักษณะแยกออกจากสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยทรงวางพระองค์อยู่นอกกรอบการเมืองของชาติอย่างเคร่งครัดเสมอมา

การประกาศกฎอัยการศึก

สำหรับเหตุผลของการประกาศกฎอัยการศึกและความจำเป็นในการคงประกาศกฎอัยการศึกนั้น เพื่อควบคุมให้สถานการณ์ในประเทศดีขึ้น และกลับสู่ภาวะปกติตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยเร็ว ทั้งนี้ การประกาศกฎอัยการศึกดังกล่าว เป็นไปตามรัฐธรรมนูญไทยที่เคยมีมาทุกฉบับ และแม้ในระดับสากลก็ยอมรับไว้ในข้อ 4 (1) ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR) ซึ่งระบุว่าในภาวะฉุกเฉิน มีภัยสาธารณะอันคุกคามความอยู่รอดของชาติและได้มีการประกาศภาวะนั้นอย่างเป็นทางการแล้ว รัฐภาคีแห่งกติกานี้อาจใช้มาตรการที่เป็นการเล็งพันกรณีของตนภายใต้กติกานี้ได้เพียงพอที่จำเป็นตามความฉุกเฉินของสถานการณ์ ทั้งนี้มาตรการเช่นนั้นจะต้องไม่ขัดแย้งต่อพันธกรณีอื่นๆ ของตน ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศและไม่เป็นการเลือกปฏิบัติเพียงเหตุแห่งความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศิพ เพศ ภาษา ศาสนา หรือเผ่าพันธุ์ทางสังคม

ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ 9 ได้ประกาศอย่างแจ่มชัดว่า "จะยึดมั่นในหลักกฎบัตรสหประชาชาติ และองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ เพื่อผลประโยชน์ของชาติ จะรักษาไว้ซึ่งสิทธิ และจะปฏิบัติตามพันธกรณีในสนธิสัญญา หรือข้อตกลงที่ทำไว้กับนานาประเทศ..." ซึ่งต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับชั่วคราว พ.ศ.2549 ที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2549 ก็มีหลักประกันการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เช่นนี้ โดยมาตรา 3 แห่งรัฐธรรมนูญฯ กำหนดว่า "ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว

ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้"

แม้ขณะนี้ ประกาศกฎอัยการศึกยังมีผลใช้บังคับอยู่ โดยมีข้อสังเกตว่า มาตรา 11 ของพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ.2457 ให้อำนาจเด็ดขาดแก่เจ้าพนักงานฝ่ายทหารที่จะจำกัดหรือห้ามประชาชน มิให้กระทำการใดๆ ได้หลายกรณี เช่น การห้ามมิว่าสมชุมนุมกัน การห้ามจำหน่ายหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือหนังสือพิมพ์ การห้ามส่งวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ การห้ามใช้ทางสาธารณะ การห้ามใช้เครื่องมือสื่อสาร และการห้ามออกนอกเคหสถาน เป็นต้น แต่ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือที่ปัจจุบันคือคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติกลับใช้อำนาจที่มีอยู่ดังกล่าวอย่างจำกัดและเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อให้มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนน้อยที่สุด โดยจำกัดสิทธิทางการเมืองเพียงบางประการ ได้แก่ การห้ามชุมนุมทางการเมืองตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ซึ่งเหตุผลสำคัญก็เพื่อควบคุมสถานการณ์ฉุกเฉินภายในประเทศในระยะเฉพาะหน้า และเพื่อเหตุผลด้านความมั่นคง ซึ่งเพิ่งผ่านพ้นการยึดอำนาจมาเพียงประมาณเดือนเศษ จึงเห็นได้ว่า การใช้กฎอัยการศึกจำกัดสิทธิดังกล่าวสอดคล้องและเป็นไปตามข้อ 4 (2) ของ ICCPR ที่อนุญาตให้มีการละเมิดสิทธิในภาวะฉุกเฉินได้เท่าที่จำเป็น และอันที่จริงก็สอดคล้องกับระบบกฎหมายของไทยอยู่ก่อนแล้ว โดยจะพิจารณาผ่อนคลายเป็นกรณีเมื่อสถานการณ์เข้าสู่ภาวะที่ไว้วางใจได้แล้วต่อไป

อนึ่ง มีข้อสังเกตว่า การใช้อำนาจของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในการจำกัดสิทธิของประชาชนบางประการข้างต้น มิได้รื้อถอนสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนที่กฎหมายระหว่างประเทศกำหนดห้ามการละเมิดอย่างเด็ดขาดแต่อย่างใด เช่น สิทธิในการมีชีวิต (right to life) สิทธิที่จะไม่ได้รับการทรมาน สิทธิที่จะไม่ได้รับการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม (right to be free from torture and other inhumane or degrading treatment or punishment) เป็นต้น

ในทางปฏิบัติ ถึงแม้ว่าจะมีการออกประกาศกฎอัยการศึกโดยจำกัดการใช้สิทธิทางการเมืองบางประการก็ตาม แต่ในความเป็นจริง สื่อมวลชนแขนงต่างๆ ก็ยังสามารถเสนอข่าวได้อย่างปกติ คิดต่างๆ ยังสามารถไปสู่ศาลยุติธรรมได้ตามปกติ อีกทั้งประชาชนทั่วไปก็สามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้โดยเสรี หากต้องอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมตามกฎหมาย สิทธิเสรีภาพของประชาชน

การปฏิรูปการปกครองและมาตรการต่างๆ ของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทำให้ได้รับความวิพากษ์วิจารณ์มากกว่าส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนหรือสิทธิพลเมือง (civil liberties) อาทิ การจำกัดบริเวณผู้นำทางการเมืองบางคน ซึ่งอันที่จริงบัดนี้ก็ได้มีการปล่อยตัวไปแล้ว การจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพของสื่อมวลชน ในช่วงการยึดอำนาจการปกครอง การจำกัดเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะในส่วนของพรรคการเมือง และการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ (เกินกว่า 5 คน) ซึ่งขณะนี้ยังมีผลอยู่

ในการปฏิรูปการปกครองครั้งนี้ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขไม่มีความประสงค์ที่จะจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่ตระหนักดีว่า มาตรการต่างๆ อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ในระยะเฉพาะหน้า จึงได้ระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะให้มีข้อจำกัดสิทธิเสรีภาพให้น้อยที่สุดและตราบทเท่าที่จำเป็นจริงๆ เท่านั้น ซึ่งการดำเนินการและมาตรการต่างๆ ที่ผ่านมามีได้แสดงให้เห็นความพยายามในแนวทางนี้ ทั้งนี้ เพราะมีความจำเป็นจากสถานการณ์ฉุกเฉิน เหตุผลทางการเมืองความมั่นคงและการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ เนื่องจากยังเป็นช่วงหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมือง หลังจากทีสถานการณ์เข้าสู่ภาวะปกติแล้วจะมีการประกาศยกเลิกข้อจำกัดเหล่านี้ รวมทั้งกฎอัยการศึกโดยเร็ว

ในทางปฏิบัติ เป็นที่ประจักษ์ว่าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ และรัฐบาลมิได้มีเจตนารมณ์หรือดำเนินการใดๆ ที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสื่อมวลชนแต่อย่างใด ยังมีการชุมนุมเรียกร้องสิทธิเสรีภาพหรือแม้กระทั่งคัดค้านการปฏิรูปฯ ในมหาวิทยาลัยและสถานที่สาธารณะอย่างเปิดเผย ซึ่งทางการเพียงแต่เฝ้าติดตามสถานการณ์เท่านั้น มิได้สั่งระงับหรือห้ามกิจกรรมดังกล่าวตราบทเท่าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงหรือความวุ่นวาย นอกจากนี้ ในส่วนของกิจกรรมของพรรคการเมือง ก็ได้ประกาศให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 ยังคงใช้บังคับต่อไป

ในส่วนของประชาชน ยังมีสิทธิเสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร รับข้อมูลข่าวสารและเดินทางไปมาหาสูกัน เป็นปกติ ดังเห็นได้จากสื่อมวลชนของไทยและต่างชาติทุกแขนงยังเสนอข่าวและความคิดเห็นทางการเมืองต่างๆ อย่างแทบไม่แตกต่างไปจากช่วงเวลาปกติ สื่อมวลชนและนักวิชาการบางส่วนยังแสดงความ

คิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยกับการปฏิรูปอย่างชัดเจน การดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนหรือการดำเนินธุรกิจ ทั้งของคนไทยและต่างประเทศไม่ได้รับผลกระทบแต่อย่างใดทั้งสิ้น รวมทั้งการประชุมทางวิชาการ ธุรกิจ หรือเพื่อประสานราชการยังสามารถทำได้ตามปกติ

การดำเนินการข้างต้นและแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชนนี้ได้รับการยอมรับ และระบุไว้ในมาตรา 3 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 ที่ว่า "ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้"

เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับ ครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ พออยู่ พอมี พอกิน พอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อ ความมีเหตุผล การอยู่ในหนทางสายกลาง รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำ วิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐาน จิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเยาวชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกใน คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มี ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งในด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ก้าวต่อไปของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คณะ มนตรีความมั่นคงแห่งชาติ

คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้ดำเนินการตามที่ ได้ประกาศเจตนารมณ์ไว้คือ ดำเนินการให้มิหนายกรัฐมนตรีเข้ามาจัดตั้งรัฐบาลพลเรือนภายในสองสัปดาห์ ส่วนคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้เปลี่ยนเป็นคณะ มนตรีความมั่นคงแห่งชาติ โดยมีการดำเนินการที่ผ่านมาและที่จะดำเนินการต่อไป ทั้งในส่วนของ การตรวจสอบและแก้ไขปัญหานั้น อันเป็นเหตุแห่งการยึดอำนาจในครั้งนี้ และการร่วมกับทุกฝ่ายปฏิรูปการ ปกครองต่อไปข้างหน้า ดังนี้

การเข้ายึดอำนาจสืบเนื่องจากการทำลายหลักการและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ปี 2540 โดยได้ ยืนยันที่จะดำเนินการที่จะฟื้นฟูประชาธิปไตยโดยเร็ว เข้าแทรกแซงทางการเมืองช่วงสั้น โดยใช้เวลาน้อย ที่สุด เพื่อรักษาความสงบ ความสามัคคี และความยุติธรรมภายในประเทศ

ดำเนินการให้คณะกรรมการการเลือกตั้งชุดใหม่คงสภาพต่อไป โดยมีอำนาจหน้าที่ในการเตรียมการการ เลือกตั้งที่บริสุทธิ์และยุติธรรม

ดำเนินการให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และให้คงอำนาจหน้าที่ในการ ตรวจสอบเหมือนเดิม และแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) คู่ขนานกันไป พร้อมทั้งให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินสามารถปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้ เงินของรัฐและการป้องกันปราบปรามการทุจริตต่อไปอย่างอิสระ

ดำเนินการให้ผู้ตรวจการรัฐสภาพิบัติหน้าที่ต่อไปในการรับคำร้องจากประชาชนเกี่ยวกับการใช้อำนาจ ในทางที่ผิด

องค์กรอิสระที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ ปี 2540 บางองค์กร ได้แก่ ศาลปกครอง คณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ ยังคงมีสถานะดั้งเดิม

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติยังคงมีบทบาทสำคัญในการให้คำปรึกษาแก่รัฐบาล

มีการจัดตั้งคณะที่ปรึกษา 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการต่างประเทศ เศรษฐกิจ สังคม และความ สมานฉันท์แห่งชาติ

ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2549 ซึ่งส่งผลให้คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข กลายสภาพเป็นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ

ดำเนินการให้มีการจัดตั้งรัฐบาลพลเรือนเพื่อบริหารประเทศ

จะยกเลิกกฎอัยการศึกเมื่อสถานการณ์เข้าสู่ภาวะปกติและมีความมั่นคงปลอดภัยเพียงพอ

ดำเนินการเพื่อแต่งตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติจนแล้วเสร็จ อยู่ในระหว่างการดำเนินการเพื่อแต่งตั้งสมาชิกสภามัชชาแห่งชาติจำนวนไม่เกิน 2,000 คน จากต่างสาขาอาชีพ เพื่อคัดเลือกกันเองให้เหลือ 200 คน และ 100 คน ตามลำดับก่อนสิ้นปีนี้ เพื่อเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่ยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร โดยกระบวนการยกร่างจะใช้เวลาประมาณ 6 เดือน นับแต่วันเปิดประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญครั้งแรก หลังจากนั้นส่งร่างรัฐธรรมนูญให้คณะรัฐมนตรี คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ และองค์กรอิสระต่างๆ ให้ความเห็น และจัดให้มีการลงประชามติทั่วประเทศ ตลอดจนออกกฎหมายที่จำเป็นต่อการเลือกตั้ง ซึ่งจะนำไปสู่การเลือกตั้งทั่วไปภายในเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับจากเริ่มกระบวนการยกร่างรัฐธรรมนูญ

ผู้สนใจข่าวเกี่ยวกับการดำเนินการของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ ตลอดจนแนวทางการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง สามารถหาข้อมูลได้ที่ เว็บไซต์ของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ www.mict.go.th/cdrc และของกระทรวงการต่างประเทศ www.mfa.go.th